

## **Camidat, nebatat ve hayvanat, Allah'ı bilirler mi, biliyorlarsa nasıl bilirler, "bilmezler" dense yanlış olur mu?**

---

**Cansız olan mevcudatın, Allah'ı tanıyıp bilmesi, hatta tesbih ve zikretmelerini iki şekilde anlamak mümkündür:**

**Birisi:** Allah kainatta her bir mevcudata bir vekil ve nazır melek tayin etmiştir. O mevcudun üstünde tecelli eden isim ve sıfatları okumak ve onun hal dili ile ettiği tesbih ve zikri Allah'a takdim etmek görevi, vekil meleğe aittir. Bu meleklerin bu mevcudata vekil olarak, onların namına Allah'ı tanıyıp zikretmeleri mümkündür. Cansız mahlukatın canlı gibi, şuursuz canlıların da şuurlu gibi tasvir edilmesi bu manaya gelebilir.

**İkincisi:** Cansız ve şuursuz varlıkların, insan gibi bilmek ve tanımak tarzında değil de, kendilerine mahsus bir şekilde bilmesi ve tanınması olabilir, bu, hikmet-i İlahiden uzak değildir. Cansız ve şuursuz mevcudat, nasıl hal dili ile Allah'ı tesbih edip zikrediyor ise; kendilerine mahsus bir dil ya da şuur ile Allah'ı bilip tanıyabilirler. Mahiyetini bilememiz olmadığı anlamına gelmez.

Nitekim Kur'an'ın çok ayetlerinde şuurun alametleri hükmünde olan tesbih ve zikir cansız varlıklara izafe edilmiştir. Bu ayetlerden bazıları şunlardır:

**"Göklerde ve yerde bulunan her şey Allah'ı tesbih etmiştir. O, Aziz'dir, Hakîm'dir." (Hadîd, 57/1).**

**"Yedi gök, arz ve bunların içinde bulunanlar, O'nu tesbih ederler. O'nu övgü ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur, ama siz onların tesbihlerini anlamazsınız. O, Halîm'dir, çok bağışlayandır." (İsrâ, 17/44) .**

Dua kulluğun simgesi ve başlı başına bir ibadet olduğuna göre sadece insana has bir olgu değildir. Bu yönüyle kainattaki bütün mahlukat onunla ilgilidir. Toprağın bağrına atılan bir tohum, çatlak, başını topraktan çıkarmak ve güneşe doğru filizlenmek için dua eder. Ama biz onun dilini anlamayız. Yumurtaları üzerinde yatan kuş, yavruları için dua eder. Ama kendi lisanında. Ağaçlar, mevsimi geldiğinde meyve vermek için dua ederler. Ama insan bunun farkında değildir. İşte müminin kainata bakışı budur. Kur'an-ı Kerim'de buyrulur ki;

---

**"Kainatta hiçbir Şey yoktur ki hamd ile Allah'ı tesbih etmesin, Onu anmasın, Ona dua etmesin. Fakat siz onların bu tesbihlerini, zikirlerini, dualarını fark etmiyorsunuz." (İsra, 17/44)**